

Kommentit sammaliin biologian kannalta.

Rahkasammalista kannattaa puhua monikossa, koska niitä on muutama kymmenen lajia. Kuuluvat kaikki sukuun Sphagnum, se mainitsemasi laji on vain yksi niistä. Hyvä uutinen on, että niitä ei tuon imukäytön kannalta tarvitsekaan erottaa, koska kaikilla on niitä vettä imeviä onteloita soluissaan. Yhteisiä piirteitä kaikille rahkasammalille ovat mm pipon tupsun näköinen latva, joidenkin haarojen kulku alaspäin vartta myöten ja juuri tuo tavaton imukyky.

Jutussasi samaistit rahkasammalet niihin sammaliin joita on käytetty seinän tilkkeenä, ja tämä ei tietääkseni ole totta! Rahkiksia on ehkä joskus myös niukemmin ollut tilkkeiden seassa, mutta pääasiassa on käytetty juuri sellaisia lajeja jotka EI ime vettä!! Siis vähän hamppuköyden tapaiseksi kuivuvia vettä hylkiviä. Käsittääkseni päälajeja tässä ovat olleet seinäsammal sekä kerrossammal (ruotsiksi husmossa) ja varmaan myös karhunsammal josta kerrotaan karhunkin mieluusti rakentavan pesäänsä. Kaikki nämä ovat yleisiä metsässä.

Tuli vain huoli että jos teette seinän tilkkeet vain rahkasammalesta tai suositatte sitä kurssilla muille, niin kastuttuaan tilke varastoi kosteutta pitkään ja voi lahottaa saumaa. Kyllä sekin siis tilkitsee niin kauan kuin pysyy aivan kuivana, mutta vähänkin kosteuden se pitää tallessa.

...

Jään vähän epävarmaksi mitä eri aloilla tiedetään asiasta ja yritin selvittää.

Ohessa Ruotsin museossa ollaan aika suoraviivasia että juuri kerros- ja seinäsammalia on siellä käytetty. Ja jos ei niitä niin sitten mentiin pellava- tai juuttiriveisiin, joilla vastaava kuitumainen olemus.

<https://stockholmslansmuseum.se/byggwebben/byggnadens-delar/exterioren-del-for-del/stomme/tatning-och-isolering/>

Kyselin yhdeltä perinnepuusepäältä täällä ja hänellä ei lajistosta tietoa. Muistutti että turvetta kyllä käytetty lattian lähellä eristeenä.

Yhden artikkelin löysin, jossa eri puolilla maailmaa tilkkeenä käytetyt sammallajit vaihteli enemmän paikallisen tarjonnan mukaan, ja jotkin intiaanit oli todella myös rahkasammalia käyttäneet!

Ehkä summaisini että kaikkea tietysti voi kokeilla, mutta rahkasammalet vaan on tuon ontelorakenteensa vuoksi hyvin toisenlaista materiaalia kuin kaikki muut. Kun muut pysyy narumaisena niin ontelot voinee myös enemmän elää, eli joko turvota jäätyessään tai sitten ajan kanssa romahdella (vrt kuivan turpeen korppuuntuminen), riippuen mm tilkkeen tiivistyksestä tekovaiheessa.

Jouni Issakainen

FT, biologi

***

Kiitos kommentteista, kaikkea ei voi tietää!

Tiedossani on ollut, että perinteisesti seinäsammal on käytetty. Valinta tuli tehtyä melko puhtaasti käytännön- ja työaika syistä: otettiin sieltä, mistä saa suurimpia määriä. Luonnollisesti mukana voi olla muutakin kuin ainoastaan rahkasammalta, mutta pääosin on. Itse korjaan tilanteen ylipitkillä räystäillä ja käytän veistotapana umpivarausta. Myönnän, että rahkasammaltilkkeeseen saattaa liittyä riski, josta saamme tiedon ehkä vasta sadan vuoden päästä.

Olen toisaalta myös huomannut, että perinnetiedossa puuttuva maininta ei automaattisesti tarkoita soveltumattomuutta. Tätä olen ihmetellyt esm. raidan käytön suhteen, jolla on loistavia ominaisuuksia heinäharavassa. Siitä en ole löytänyt mainintaa perinnekirjallisuudesta. Sen sijaan mainitusta pihlajasta tehdyt piikit katkeilevat paljon herkemmin kuin raidasta tehdyt. Tietysti asiaan voi vaikuttaa jokin ero työstämisessä, puun kasvupaikassa tai jokin muu saikka. Paljon on tutkittavaa!

Lasse N.